

Teledialog med anbragte børn og unge: Jura og etik

”Teledialog med anbragte børn og unge” er et forsknings- og udviklingsprojekt, som har til hensigt at udvikle og afprøve mulighederne for at anvende informationsteknologi i dialogen mellem anbragte børn/unge og deres sagsbehandlere. Netop inddragelsen af anbragte børn og unge gør det særligt nødvendigt, at de involverede parter er bevidste om de juridiske og etiske rammer, som projektet udføres inden for. Det påhviler projektledelsen (lektor Peter Lauritsen, Aarhus Universitet og seniorforsker Leif Olsen, KORA) at sikre, at alle deltagere informeres om disse rammer, og at juridiske og etiske forhold løbende reflekteres i løbet af projektperioden.

Juridiske rammer

Projektets deltagere skal være særligt opmærksomme på den følgende lovgivning:

*Serviceloven*¹ og *Retssikkerhedsloven*² indeholder en række bestemmelser om relationen mellem kommuner og anbragte børn/unge. Det drejer sig bl.a. om bestemmelser vedr. anbragte børns rettigheder, som for en dels vedkommende er blevet udbygget med *Barnets Reform*.³ F.eks. er det fastlagt, at der skal udføres to opfølgningssamtaler årligt med den anbragte, ligesom den anbragte så vidt muligt skal høres og inddrages i beslutninger om egen livssituation. I forhold til disse specifikke forhold skal det understreges, at formålet med udvikling og afprøvning af *teledialog* ikke er at erstatte eksisterende opfølgningssamtaler, men at supplere og kvalificere dem samt at undersøge mulighederne for i højere grad at inddrage anbragte børn/unge i beslutninger om egne forhold.

*Persondataloven*⁴ indeholder en række bestemmelser om, hvordan personlig information kan indsamles, opbevares og distribueres. Denne lovgivning er relevant i forhold til særligt to aspekter af projektet:

1. Forskere/udviklingskonsulenter fra Aarhus Universitet og KORA kan i løbet af projektet få kendskab til personfølsomme oplysninger. Efterlevelse af Persondataloven sikrer forsvarlig behandling og opbevaring af personoplysninger i det indsamlede materiale, som anvendes til analyse og forskning.
2. Efterlevelse af persondataloven medfører også, at *teledialog* kun kan udføres ved hjælp af teknologi og metoder, der i tilstrækkelig grad beskytter personfølsomme oplysninger. Udvikling og afprøvning af *teledialog* må således tage højde for dette forhold.

Etik i udvikling, afprøvning og forskning

Projektets forskere og udviklingskonsulenter arbejder ud fra basale etiske værdier, som sikrer udstrakt hensyn til både de personer, der direkte inddrages i projektet (særligt de udvalgte børn, unge og deres sagsbehandlere) og de personer, der i øvrigt kan blive be-

---

¹ Kan findes på retsinformation.dk

² Kan findes på retsinformation.dk

³ En gennemgang af Barnets Reform findes på Socialministeriets hjemmeside:
<http://www.socialstyrelsen.dk/born-og-unge/barnets-reform>

⁴ Kan findes på retsinformation.dk

rørt af projektarbejdet og dets resultater (særligt forældre, søskende, øvrige familie, venner, kolleger, plejefamilier og fagpersoner på anbringelsesstederne).

De etiske værdier vil løbende blive vurderet og diskuteret i forhold til de konkrete udfordringer, der opstår i løbet af projektperioden. Dette er i overensstemmelse med en af de grundlæggende anvisninger for god forskningsskik og -etik i praksis.⁵ Denne løbende refleksion gør sig bl.a. gældende i forhold til indhentning af samtykke til at deltage i projektet og den dertil knyttede information og dialog, der skal sikre indsigt i projektet og retten til, at deltagerne til enhver tid kan vælge at træde ud af projektet. Forskere og udviklingskonsulenter skal således støtte deltagerne (herunder især sagsbehandlere og børn/unge) i at træffe velinformerede beslutninger om deres deltagelse også undervejs i projektperioden. Det kan fx vise sig, at børnene/de unge får problemer, som de ikke selv umiddelbart forbinder til projektet og derfor må have støtte til at vurdere og tage konsekvensen af. Derfor er der afsat midler til, at de medvirkende børn og unge kan få adgang til samtale med en udenforstående, kvalificeret fagperson, der kan støtte den unge i at løse opståede problemer.

Da forskerne/udviklingskonsulenterne sandsynligvis vil få kendskab til personfølsomme oplysninger om børnenes og de unges sociale og sundhedsmæssige forhold og muligvis deres personlige holdninger, vil der blive indhentet informeret samtykke fra de direkte berørte og aktive deltagere i projektet. Det drejer sig om de udvalgte børn og unge, der er anbragt udenfor hjemmet samt de sagsbehandlere, der varetager myndighedsansvaret i børnene og de unges hjemkommuner. Det betyder, at børn, unge og sagsbehandlere får grundig information (såvel skriftligt som mundtligt) og desuden lejlighed til at stille spørgsmål, inden de eventuelt underskriver en skriftligt udformet samtykkeerklæring. Det vil fremgå af samtykkeerklæringen, at de udvalgte børn og unge og sagsbehandlerne tilkendegiver deres deltagelse i projektet og samtidig bekræfter at have fået grundig information og mulighed for at rejse spørgsmål om projektet og deres deltagelse heri. Det vil desuden fremgå, at de til enhver tid kan trække deres samtykke tilbage og udtræde af projektet, samt at deres eventuelle deltagelse, fravalg af deltagelse eller udtrædelse af projektet ikke vil påvirke deres sagsforløb/sagsbehandling.

Desuden er der en lang række personer, der vil blive mere eller mindre direkte og indirekte berørt af projektet, særligt børnenes og de unges biologiske forældre, deres plejefamilier og fagpersonerne på de anbringelsessteder hvor de lever. Disse personer vil også modtage fyldestgørende information om projektet dels gennem skriftlig information samt invitation til uddybende telefonsamtaler med forskerne igennem hele projektperioden. Herudover vil forskerne supplere med information ansigt-til-ansigt, når de i løbet af projektperioden møder disse personer.

Det er vigtigt for både de direkte og indirekte involverede i projektet, at der igennem hele projektforløbet udøves et højt informationsniveau hvorved der skabes forståelse og opbakning til projektet, hvilket understøtter børnenes og de unges legitime ret til at deltage.

---

⁵ Dette fremgår bl.a. af *Vejledende Retningslinjer for Forskningsetik i Samfundsvidenskaberne*. Statens Samfundsvidenskabelige Forskningsråd (2002), København.
<http://fivu.dk/publikationer/2002/filer-2002/ssf-etik.pdf>

Når der ikke indhentes samtykke fra indirekte deltagere skyldes det at projektet alene arbejder med at kvalificere og udvikle grundlæggende rettigheder, som børnene og de unge allerede har: 1) At kunne tage kontakt til deres sagsbehandler i hjemkommunen. 2) At der ikke er et lovmæssigt krav om, at de indirekte deltagere skal give samtykke. 3) At det er afgørende for at realisere projektets grundlæggende etik, der bygger på, at alle børn og unge, der tilbydes og ønsker at deltage i projektet også skal have mulighed for det. Dette er samtidig i overensstemmelse med FN's børnekonventionen, der understreger børn og unges ret til at deltage, hvis de ønsker det.⁶ Forholdet mellem retten til at deltage og hensynet til forholdet mellem børn, unge og forældre vil dog blive vurderet under hensyntagen til det enkelte barns eller unges specifikke situation og tarv. Der kan fx opstå væsentlige problemer, hvis forældrene er modstandere af, at børnene deltager, og børnene selv gerne vil. Sådanne problemer vil blive søgt løst gennem åben og grundig dialog, hvilket der er gode erfaringer med. Men det kan ikke udelukkes, at der vil opstå situationer, hvor det af hensyn til barnets og den unges tarv vil være bedst ikke at deltage. I sådanne tilfælde vil forskerne sørge for at det sker efter grundig dialog med børn, unge og sagsbehandlere samt relevante parter blandt de indirekte involverede.

---

⁶ Se Børnerådets hjemmeside: www.boerneraadet.dk